

Випробування незалежністю

Президент України відповідає на запитання редакції
"Урядового кур'єра"

Півроку минуло після Всеукраїнського референдуму і всенародних виборів першого Президента незалежної України. Ясна річ, півроку в "контексті" історії - час мізерний. Та подій і явищ, пережитих за шість місяців нашою молодю державою, вистачить, мабуть, на кілька літ (один "кримський вузол" чого вартий). Що найбільше проявилось у цей період? Як загалом його можна оцінити? На ці та ряд інших запитань ми попросили відповісти Президента України Л. М. КРАВЧУКА.

- Складним і суперечливим був цей період, - сказав Леонід Макарович. - Адже потрібно було, по суті, вперше в нашій історії будувати свою державу. Причому будувати після десятиліть вибивання з кожної людини, в тому числі з тої, яка волею долі була поставлена до державного керма, вміння самому вирішувати й діяти. Завжди треба шукати, де причина того, що маємо. А причина, крім нерішучості, крім сумнівів, якраз і полягає у невмінні і в психологічних бар'єрах, що йдуть з далеких і близьких часів. Людина не народжується керівником, або управлінцем, або ще кимось. Вона виховується відповідним середовищем. А середовище в Україні було з успадкованою рабською психологією. І це відчувається особливо гостро зараз.

Друге, що потрібно було здійснити в цей період, - об'єднати політичні сили, які є в Україні, для досягнення головної мети - розбудови держави, зміцнення незалежності. Якщо взяти формально, то ми це зробили: провели "круглий стіл", знайшли контакти з Рухом, домовилися про співпрацю різних політичних сил. При цьому йдеться не про якість підкорення одне одному, а про взаємодію в залежності від ситуації. А щодо опозиції з конструктивною позицією, то вона будь-коли і в будь-якому напрямі корисна. Але, повторюю, це якщо взяти формально. Тому що не встигли розійтися після досягнутих домовленостей, як кожен почав вирішувати інші, свої проблеми.

І третє: в цей період потрібно було якось перед світом знайти себе, утвердити думку світової громадськості, що є така держава - Україна, і на договірних засадах, на двосторонніх і багатосторонніх угодах зафіксувати її у світовому співтоваристві держав.

Ось три великі проблеми, які я хотів би виділити. Не кажу вже про економічні, соціальні перетворення і все інше - вони вимагали надзвичайно великих напружень.

Я хотів би додати, що є у нас скрізь якісь кроки вперед. Їх можна було б перелічити. Але складнощі і проблем стільки, що серед них ці кроки якось губляться, і інколи складається враження, що ми тупцюємо на місці, не йдемо вперед.

- До проблем, на яких була зосереджена Ваша увага, необхідно, вважаємо, віднести і проблему формування структур виконавчої влади. У березні, після тривалих дискусій у парламенті, владна вертикаль почала діяти: в областях і районах приступили до роботи Ваші представники. Часу відтоді минуло небагато. І все ж: які перші результати їхніх зусиль, чи вдається їм знайти спільну мову з головами місцевих Рад?

- Треба відверто сказати: представникам Президента сьогодні доводиться важко. По-перше, слід врахувати, що будь-який перерозподіл влади - це дуже складна проблема, бо вона торкається не дій якогось одного органу, а конкретних осіб. У даному разі частина повноважень голови місцевої Ради має перейти до представника Президента. І тут багато залежить від людських якостей того й того. Але за будь-яких умов напруга неминуча, бо, повторюю, відбувається перерозподіл влади. З історії відомо: влада - це така річ, яку швидко не віддають. Та якщо є люди, котрі достатньо підготовлені і бачать, що є завдання, вищі амбіційних владних повноважень, а саме - Україна, її державність, економіка, соціальні проблеми, реформи, то їм вистачає мудрості, щоб не виносити суперечки на сесії, мітинги, вулиці, а вирішити, домовитись про все за круглим чи там квадратним столом. У більшості випадків діють саме так. На жаль, є й інші приклади. Ми ось з Іваном Степановичем Плющем збирали разом представників Президента в областях і голів обласних Рад. Говорили з ними про все чесно і відверто: чи варто загострювати ситуацію, а чи все-таки краще знаходити спільні шляхи розв'язання місцевих проблем. Здається, домовилися. Та, знаєте, є речі, про які домовитись важко. Йдеться про випадки, коли хтось когось прагне відсторонити, ущемити. Але якщо всі діятимуть за законом (а в нас тут є три основоположних документи - Закони про представника Президента, про місцеве самоврядування, Положення про місцеву державну адміністрацію), то всі, навіть найгостріші питання, можна буде вирішити.

Найстрашніше - це безвідповідальність. Коли людина не відчуває відповідальності за себе, своїх дітей, онуків, свій народ, державу, тоді вона може допустити такі вчинки й кроки, які призведуть до загострення і без того непростій ситуації. Все ж я схильний думати, що така відповідальність у керівників на місцях є і буде. Ну, а якщо вона є не в усіх, якщо хто-небудь ставитиме свої особисті інтереси вище корінних інтересів народу України, її майбутнього, то в такому разі будуть вжиті відповідні заходи.

- У нас багато сьогодні дефіцитів. Та, можливо, найбільшим з них є дефіцит професіоналів - мислячих, ініціативних, енергійних, дієздатних людей. Причому в усіх сферах життя України. Як його подолати? Що можна зробити тут власними силами? На яку зовнішню допомогу варто орієнтуватися і сподіватися?

- Насамперед про наші власні сили й можливості. Вони в нас є. Створені й діють відповідні структури, відкрито навчальні заклади. Скажімо, Інститут державного управління і самоврядування, де в ці дні за спеціальною програмою навчалися представники Президента. Є також Київський інститут менеджменту міжнародного характеру і рівня. Є бажання допомогти нам з боку інших держав. Зокрема до нас мають приїхати найближчим часом з відповідними пропозиціями представники американського Корпусу миру.

Але з нашого боку я не бачу в цій справі системи. В уряді поки що немає такої групи чи комісії, яка б на основі аналізу могла прогнозувати, скільки і яких спеціалістів, у тому числі й управлінців, нам буде потрібно на перспективу. Зараз усе йде стихійно: хто, як і куди зуміє пробитися. Друге - відбір людей. Це ж непросто так: хто захотів, той і зайняв певну посаду. Ось кажуть: він знає іноземну мову. Але хіба цього досить? Він має здібності до мови, але не здатний до менеджменту. Це ж різні речі. Питаю, скажімо, чого саме цю людину пропонуєте послом? А вона знає мову даної країни, відповідають мені. Бачите: замість того, щоб навчити мови людину, яка має підстави й базу для того, щоб бути послом, беруть того, хто знає мову, але - більше нічого.

І третє. Ви ж майте на увазі таке: навіть розумна людина, яка має відповідну базу і знання, прийшовши на наш поки що нестійкий ґрунт, де ще діють мафіозні, старі структури, які всіма силами намагаються утриматися, одержувати зиск, збагачуватися понад усяку розумну міру, вона, ця людина, потрапить в таку створену навколо неї ауру, що їй світ буде немилий. Я, приміром, не хочу переоцінювати Є. Гайдара чи когось іншого з його генерації - я їх не так добре знаю, щоб переоцінювати, - але бачите, яка обстановка створена навколо них засобами масової інформації.

Так що коли з тих людей, які прийдуть, десять буде із світоглядом соціалістично-командним, а один з ринково-ліберальним, то останньому не позаздриш.

- Леоніде Макаровичу, до бесіди з нами у Вас була тривала зустріч із своїми представниками у районах, на якій був майже годинний Ваш виступ, потім - відповіді на нелегкі запитання, які ставилися від мікрофонів. Після цієї бесіди, наскільки нам відомо, Ви візьмете участь у дискусії економістів і фінансистів з проблем податкової політики, що теж зараз загострилися. Заплановано на сьогодні ще кілька зустрічей. Крім того, чекають Ваших резолюцій, рішень, остаточного слова десятки листів, звернень, державних документів, бо в нас усі звикли до вказівок згори, перекладати відповідальність на іншого, тоді як Вам уже перекладати ні на кого... Можна було б сказати, що понеділок - важкий день. Але ж, судячи з усього, такі ж напружені, розписані по хвилинах й інші Ваші робочі дні. Та й не тільки робочі. В такому разі, що ж залишається для сім'ї, для відпочинку?

- Чого ж, у неділю я ще можу знайти для цього півдня: друга його половина йде на телефонні розмови, на зв'язок з областями, ознайомлення з різною інформацією. Так що півдня я маю можливість займатися особистими справами. Якщо, звичайно, не перебуваю в закордонній поїздці. Люблю гуляти з онуками. Зараз тепло,десь ходимо, граємося, розмовляємо, їздимо на велосипедах, беремо на прогулянку нашу собаку Дуная.

Але, скажу щиро, для особистого життя часу практично не залишається. Я постійно відчуваю дефіцит часу. От сиджу із своїми близькими, вони мені щось говорять, а я вже мимоволі переключився на хвилю іншу, робочу, "Так ти чуєш, що ми тобі кажемо?", - запитують вони. А я й справді не чую, бо в цей час думки снуються навколо роботи: ось те треба не забути, те записати, те комусь сказати... Ще, правда, онуки - чотирирічна Марійка і одинадцятилітній Андрійко - можуть відволікти від цих думок, бо в них дитячі теми для розмов. А от дорослі... Хоч би про що вони говорили, розмова в них обов'язково йде на грані політики. Так що і вдома не вдається від неї відключитися...

Інтерв'ю взяв
Михайло СОРОКА

Урядовий кур'єр. - 1992. - 12 червня. - С. 1, 2.